

Eurooppalainen tilivarojen turvaamismääräysmenettely

Täydentävät kansalliset säännökset

Lausuntotiivistelmä

Eurooppalainen tilivarojen turvaamismääräysmenettely

Täydentävät kansalliset säännökset
Lausuntotiivistelmä

ISSN 1798-7105

ISBN 978-952-259-484-6

Oikeusministeriö 2016

Julkaisun nimi	Eurooppalainen tilivarojen turvaamismääräysmenettely Täydentävät kansalliset säännökset Lausuntotiivistelmä
Tekijä	Sampo Brander
Sarjan nimi ja numero	Oikeusministeriön julkaisu Mietintöjä ja lausuntoja 1/2016
Asianumero	OM 16/41/2014, OM015:00/2014
ISSN verkkojulkaisu	1798-7105
ISBN verkkojulkaisu	978-952-259-484-6
URN-tunnus	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-484-6
Julkaisun jakelu	www.oikeusministerio.fi
Asia- ja avainsanat	kansainvälinen siviiliprosessi, vastavuoroinen tunnustaminen, tuomioiden täytäntöönpano, turvaamistoimet

Tiivistelmä

Oikeusministeriön asettama työryhmä julkaisi 2.7.2015 ehdotuksensa eurooppalaista tilivarojen turvaamismääräysmenettelyä täydentävistä kansallisista säännöksistä.

Oikeusministeriö pyysi työryhmän mietinnöstä lausuntoa 26 taholta. Lausuntoja saatiin 13.

Lausuntopalaute oli varsin myönteistä. Mietintöä pidettiin yleisesti ottaen hyvin valmisteltuna ja perusteltuna, ja ehdotettuja lainsäädäntöratkaisuja pääosin kannatettiin.

Työryhmän keskeisistä ehdotuksista mielipiteitä jakoi ainoastaan kysymys muutoksenhausta ulosottomiehen ratkaisemisiin oikeus-suojakeinoihin. Työryhmän ehdotuksen mukaan muutoksenhaku tapahtuisi kaikkiin ulosottovalituksia käsitteleviin käräjäoikeuksiin. Osa lausunnonantajista katsoi, että myös kyseistä muutoksenhakua koskeva toimivalta tulisi turvaamismääräyksen myöntämistä koskevan toimivallan tavoin keskittää Helsingin käräjäoikeuteen.

Tässä lausuntotiivistelmässä esitetään yhteenveto lausunnoissa esitetyistä yleisistä ja yksityiskohtaisista kannanotoista työryhmän ehdotuksiin.

Publikationens namn	Europeiskt förfarande för kvarstad på bankmedel Kompletterande nationella bestämmelser Remissammandrag
Författare	Sampo Brander
Publikationsseriens namn och löpande nummer	Justitieministeriets publikationer Betänkanden och utlåtanden 1/2016
Ärendenummer	OM 16/41/2014, OM015:00/2014
ISSN elektronisk publikation	1798-7105
ISBN elektronisk publikation	978-952-259-484-6
URN	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-484-6
Distribution	www.oikeusministerio.fi
Ämnes- och nyckelord	internationell civilprocess, ömsesidigt erkännande, verkställighet av domar, såringsåtgärder

Sammanfattning/referat

Justitieministeriets arbetsgrupp publicerade den 2 juli 2015 ett förslag till nationella bestämmelser som kompletterar förordningen om det europeiska förfarandet för kvarstad på bankmedel.

Ministeriet bad 26 instanser komma med ett utlåtande om arbetsgruppens betänkande, 13 utlåtanden lämnades in.

Utlåtandena var rätt positiva. Betänkandet ansågs i allmänhet vara väl berett och motiverat. De föreslagna lagstiftningsavgörandena fick i regel understöd.

Av arbetsgruppens centrala förslag delade endast frågan om sökande av ändring i utmätningmannens avgöranden om rättsmedel åsikter. Enligt arbetsgruppens förslag söks ändring hos alla tingsrätter som behandlar utsökningsbesvär. Vissa remissinstanser ansåg att även den behörighet som gäller sökande av ändring ska i likhet med behörigheten att förordna kvarstad koncentreras till Helsingfors tingsrätt.

Denna sammanfattning innehåller ett referat av remissinstansernas allmänna och detaljerade ställningstaganden till arbetsgruppens förslag.

SISÄLLYS

1	Johdanto.....	8
1.1	Työryhmän mietintö.....	8
1.2	Pyydetyt ja saadut lausunnot	9
1.3	Lausuntojen keskeinen sisältö	10
2	Yleiset arviot.....	11
3	Yksityiskohtaiset arviot	13

1 Johdanto

1.1 Työryhmän mietintö

Oikeusministeriö asetti 5 päivänä syyskuuta 2014 työryhmän valmistelemaan kansallisia säännöksiä, jotka täydentävät asetusta eurooppalaisesta tilivarojen turvaamismääräysmenettelystä (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 655/2014 eurooppalaisen tilivarojen turvaamismääräysmenettelyn käyttöön ottamisesta rajat ylittävää velkojen perintää varten siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa). Työryhmän ehdotus tuli laatia hallituksen esityksen muotoon.

Työryhmän mietintö julkaistiin 2.7.2015. Mietinnössä ehdotetaan, että asetusta täydentävistä säännöksistä säädettäisiin uudessa laissa eurooppalaisesta tilivarojen turvaamismääräysmenettelystä. Lisäksi tehtäisiin vähäinen muutos lakiin tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista.

Toimivalta turvaamismääräyksen antamiseen keskitettäisiin Suomessa Helsingin käräjäoikeuteen. Ulosottomies vastaisi turvaamismääräyksen täytäntöönpanosta Suomessa. Täytäntöönpanossa tarvittavat asiakirjat voitaisiin Suomessa toimittaa myös Valtakunnanvoudinvirastolle, joka toimittaisi asiakirjat edelleen ulosottomiehelle. Asetuksen mukainen menettely muistuttaisi Suomessa mahdollisimman pitkälti oikeudenkäymiskaaren 7 luvun mukaisia turvaamistoimia ja niiden täytäntöönpanoa.

1.2 Pyydetyt ja saadut lausunnot

Oikeusministeriö pyysi mietinnöstä lausuntoa 26 taholta. Lausuntoja saatiin yhteensä 13. Helsingin hovioikeus ilmoitti, ettei sillä ole lausuttavaa.

Lausuntoa pyydettiin seuraavilta tahoilta, tähdellä (*) merkityt antoivat lausunnon:

- * Valtiovarainministeriö
 - Helsingin hovioikeus
- * Helsingin kärjäoikeus
- * Vantaan kärjäoikeus
- * Pirkanmaan kärjäoikeus
- Pohjois-Savon kärjäoikeus

- Valtakunnanvoudinvirasto
- Helsingin ulosottovirasto
- * Itä- ja Keski-Uudenmaan ulosottovirasto
- Pohjois-Savon ulosottovirasto
- Oulun seudun ulosottovirasto

- * Verohallinto
- * Tietosuojavaltuutettu
- Oikeusrekisterikeskus

- * Finanssialan keskusliitto ry
- * Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- * Suomen Yrittäjät ry
- Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry

- Suomen tuomariliitto ry
- * Suomen Asianajajaliitto ry
- Auktorisoidut Lakimiehet ry
- Suomen Lakimiesliitto ry

- * Suomen Kihlakunnanvoudit ry
- Suomen Kihlakunnanulosottomiesten Yhdistys ry
- Kihlakunnanulosottomiehet ry

- * professori Tuula Linna

1.3 Lausuntojen keskeinen sisältö

Lausuntopalaute oli varsin myönteistä. Mietintöä pidettiin yleisesti ottaen hyvin valmisteltuna ja perusteltuna, ja ehdotettuja lainsäädäntöratkaisuja pääosin kannatettiin.

Kaikki kantansa ilmoittaneet lausunnonantajat kannattivat turvaamismääräyksen myöntämistä koskevan toimivallan keskittämistä Helsingin käräjäoikeuteen. Myös täytäntöönpanoa koskevia perusratkaisuja, kuten ulosottomiehen keskeistä roolia ja mahdollisuutta toimittaa asiakirjat myös Valtakunnanvoudinvirastolle, tuettiin yleisesti.

Työryhmän keskeisistä ehdotuksista ainoa selkeästi mielipiteitä jakanut kysymys koski muutoksenhakua ulosottomiehen ratkaisemisiin oikeussuojakeinoihin. Toimivalta asetuksen 34 artiklan 1 kohdan sekä 35 artiklan 3 ja 4 kohdan mukaisten turvaamismääräyksen täytäntöönpanoa vastaan haettavien oikeussuojakeinojen osalta kuuluisi ehdotuksen mukaan yleisesti kaikille ulosottomiehille. Velallisella tai velkojalla olisi asetuksen 37 artiklan ja 50 artiklan 1 kohdan m alakohdan nojalla oikeus hakea tuomioistuimelta muutosta ulosottomiehen oikeussuojakeinoa koskevaan päätökseen. Työryhmän mietinnössä harkittiin kyseistä muutoksenhakua koskevan toimivallan osalta kahta vaihtoehtoa: joko muutoksenhaku tapahtuisi kaikkiin ulosottovalituksia ulosottokaaren 11 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan käsitteleviin käräjäoikeuksiin tai muutoksenhakua koskeva toimivalta keskitettäisiin turvaamismääräyksen myöntämistä koskevan toimivallan tavoin Helsingin käräjäoikeuteen. Työryhmä päätyi mietinnössä tarkemmin mainituilla perusteilla ehdottamaan ensiksi mainittua vaihtoehtoa.

Lausunnonantajista Helsingin käräjäoikeus ja Pirkanmaan käräjäoikeus olivat ulosottomiehen ratkaisemien oikeussuojakeinojen muutoksenhakua koskevan toimivallan osalta eri kannalla kuin työryhmä. Mainitut käräjäoikeudet katsoivat, että myös ulosottomiehen ratkaisemia oikeussuojakeinoja koskeva muutoksenhaku tulisi turvaamismääräyksen myöntämistä koskevan toimivallan tavoin keskittää Helsingin käräjäoikeuteen. Muista asiaan kantaa ottaneista tahoista Suomen Kihlakunnanvoudit ry sen sijaan piti oikeana ratkaisuna sitä, että muutoksenhaku tapahtuu ulosottovalitusasioita käsitteleviin käräjäoikeuksiin.

Muilta osin lausunnoissa esitetyt muutosehdotukset tai tarkentavat kommentit koskivat lähinnä turvaamismääräysmenettelyn tiettyjä yksityiskohtia kuten esimerkiksi asiakirjojen vastaanottamista ja oikeussuojakeinoja sekä asetuksesta aiheutuvien uusien tehtävien taloudellisia vaikutuksia.

Tässä lausuntotiivistelmässä esitetään yhteenveto lausunnoissa esitetyistä yleisistä ja yksityiskohtaisista arvioista työryhmän ehdotuksiin.

2 Yleiset arviot

Valtiovarainministeriö pitää mietinnössä esitettyjä muutoksia yleisesti arvioiden kannatettavina. Valtiovarainministeriö ottaa jäljempänä yksityiskohtaisissa arvioissa tarkemmin selostetusti kantaa ehdotuksen julkista taloutta koskeviin vaikutuksiin ja oikeudenkäyntimaksuihin.

Helsingin kärjäoikeus pitää ehdotettua lakia yleisesti ottaen selkeänä ja hyvin perusteltuna. Kärjäoikeus pitää jäljempänä tarkemmin selostetusti kannatettavana työryhmän esitystä siitä, että asetuksen soveltaminen keskitetään ensiasteessa Helsingin kärjäoikeuteen. Kärjäoikeuden käsityksen mukaan keskittäminen olisi kuitenkin perusteltua viedä esitystä pidemmälle siten, että myös turvaamistoimen täytäntöönpanoa koskevat valitukset keskitettäisiin. Lisäksi kärjäoikeus ottaa kantaa resurssikysymyksiin.

Pirkanmaan kärjäoikeus kannattaa turvaamismääräyshakemusten käsittelyn keskittämistä Helsingin kärjäoikeuteen ja katsoo, että keskittäminen olisi perusteltua myös ulosottomiehen ratkaisusta tehtävän muutoksenhaun osalta.

Vantaan kärjäoikeudella ei ole huomauttamista siihen, että asiat keskitettäisiin Helsingin kärjäoikeuteen. Muuta lausuttavaa Vantaan kärjäoikeudella ei ole.

Itä- ja Keski-Uudenmaan ulosottovirasto katsoo, että kokonaisuutena mietintö ja siinä esitetyt ratkaisumallit vaikuttavat perustelluilta ja toimivilta. Ulosottovirasto kommentoi lisäksi muun muassa tiedoksiantomenettelyä, täytäntöönpanon kohteena olevien varojen määrää ja kolmansien oikeutta riitauttaa turvaamistoimen täytäntöönpano.

Verohallinnolla ei ole huomautettavaa työryhmämietintöön. Turvaamismääräys ei koskisi verosaatavien perinnän turvaamista, sillä veroasiat on asetuksessa nimenomaisesti suljettu soveltamisalan ulkopuolelle.

Tietosuojavaltuutettu toteaa, että työryhmämietinnössä ei ilmene huomautettavaa tietosuojan kannalta.

Finanssialan Keskusliitto (FK) pitää erittäin hyvänä, että tilitiedustelujen ja turvaamismääräysten toteuttamisessa sovelletaan mahdollisimman pitkälle kansallisia säännöksiä. FK ottaa lisäksi lausunnossaan kantaa pankin ehdotettuun velvollisuu-teen ilmoittaa turvaamismääräyksen toteuttamisesta viipymättä määräyksen antaneelle ulosottomiehelle.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK pitää mietintöä laadukkaasti valmisteltuna ja perusteltuna.

Suomen Yrittäjät ry suhtautuu asetuksen ja esitetyn lainsäännön tavoitteisiin myönteisesti, ja pitää esitettyjä sääntelyratkaisuja perusteltuina. Suomen Yrittäjät mainitsee lausunnossaan erikseen muun muassa toimivallan keskittämisen, täytäntöön-

panomenettelyn, velkojan vastuun ja suomalaisten toimijoiden informoimisen uudesta menettelystä.

Suomen Asianajajaliitto pitää mietinnön keskeisiä johtopäätöksiä ja perusteluja hyvinä ja johdonmukaisina. Asianajajaliitolla ei lähtökohtaisesti ole huomauttamista mietinnön johtopäätöksistä tai ehdotetusta säännöstekstistä. Asianajajaliitto kommentoi lausunnossaan muun muassa käsittelyn keskittämistä sekä turvaamismääräyksen ja oikeudenkäymiskaaren 7 luvun mukaisten turvaamistoimien eroja.

Suomen Kihlakunnanvoudit ry pitää mietinnön lähtökohtia oikeina. Tältä osin Suomen Kihlakunnanvoudit ry viittaa mietinnön perusteluihin, jotka koskevat Helsingin käräjäoikeuden toimivaltaa, turvaamismääräyksen täytäntöönpanoa ulosottoteitse ja täytäntöönpanossa tarvittavien asiakirjojen toimittamista. Suomen Kihlakunnanvoudit ry ottaa jäljempänä tarkemmin selostetusti kantaa muun muassa kihlakunnanvoudin rooliin, tilitietojen hankkimista koskevaan menettelyyn, oikeussuojakeinoihin, Valtakunnanvoudinviraston rooliin sekä uuden tehtävän aiheuttamaan työmäärän lisäykseen.

Professori Tuula Linna katsoo, että ehdotus on huolella ja asiantuntevasti laadittu. Ehdotukset tilivarojen turvaamismääräysmenettelyä täydentäviksi kansallisiksi säännöksiksi ovat pääosin onnistuneita. Linna ehdottaa harkittavaksi jäljempänä tarkemmin selostettavia muutoksia vakuuden pyytämisen, täytäntöönpanoa koskevien asiakirjojen vastaanottajatahojen ja oikeussuojakeinojen osalta. Lisäksi Linna tekee ehdotuksia tuomareille ja ulosottomiehille tarjottavan koulutuksen sisällöstä ja kommentoi asioiden käsittelyn keskittämistä ja täytäntöönpanon hajauttamista.

3 Yksityiskohtaiset arviot

Valtiovarainministeriö toteaa, että mietinnössä arvioidaan ehdotetun sääntelyn vaikutukset julkiseen talouteen vähäisiksi, mutta mietintöön ei sisälly yksilöityjä arvioita taloudellisista vaikutuksista. Esitetyistä muutoksista kuten uusista viranomais-tehtävistä aiheutuvat kustannukset on katettava valtiontalouden kehyspäästösten ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilötyövuosimäärien puitteissa hallinnonalan sisäisin kohdennuksin. Mietintöön sisältyvät oikeudenkäyntimaksua koskevat ehdotukset on toteutettava hallituksen tekemien, tuomioistuimaksujen korottamista koskevien linjausten mukaisesti.

Helsingin kärjäoikeus kannattaa ehdotusta turvaamismääräyksen antamista koskevan toimivallan keskittämisestä Helsingin kärjäoikeuteen. Kärjäoikeus viittaa tältä osin mietinnön perusteluihin asetuksen soveltamistilanteiden arvioidusta harvalukuisuudesta ja asetuksen mukaisen menettelyn merkittävistä eroista oikeudenkäymiskaaren 7 luvun mukaiseen turvaamistoimimennettelyyn verrattuna. Keskittämisellä varmistetaan hajautettua järjestelmää paremmin tarvittavan asiantuntemuksen kertyminen ja turvataan yhdenmukainen soveltamiskäytäntö. Keskittäminen palvelee myös velkojan oikeussuojan tarvetta, koska velkojan ei tarvitse käyttää aikaa toimivaltaisen tuomioistuimen selvittämiseen.

Jos toimivalta turvaamistoimen antamiseen keskitetään yhteen tuomioistuimeen, myös tuomioistuimen myönnettävissä olevat oikeussuojakeinot on Helsingin kärjäoikeuden mukaan perusteltua keskittää samaan tuomioistuimeen. Jos keskittämiseen päädytään, Helsingin kärjäoikeus on luonteva valinta.

Helsingin kärjäoikeus katsoo, että keskittäminen olisi perusteltua viedä esitystä pidemmälle siten, että myös turvaamistoimen täytäntöönpanoa koskevista oikeussuojakeinoista tehtävät valitukset keskitettäisiin. Ehdotuksen mukaan täytäntöönpanoa koskevista oikeussuojakeinoista tehtävissä valituksissa toimivalta olisi ulosottokaaren 11 luvun 2 §:n mukaisilla ulosottovalituksia käsittelevillä kärjäoikeuksilla. Esitetty tuomioistuinten toimivaltaa koskeva sääntely ei siten ole yhdenmukainen. Jos myös täytäntöönpanoa koskevia valituksia ei keskitetä yhteen tuomioistuimeen, tällöin osin menetetään keskittämisen tuomat edut.

Täytäntöönpanoa koskevien valitusten hajauttamista ulosottovalituksia käsitteleviin alueellisesti toimivaltaisiiin kärjäoikeuksiin voidaan Helsingin kärjäoikeuden mukaan pitää osittain perusteltuna niistä oikeussuojan alueelliseen saatavuuteen liittyvistä syistä, jotka on mietinnössä tuotu esiin. Toisaalta on otettava huomioon, että asetuksen tarkoittamat turvaamismääräyksen täytäntöönpanoa koskevat valitukset käsiteltäneen kärjäoikeudessa lähtökohtaisesti kirjallisessa menettelyssä ja istunto järjestettäneen vain valittajan sitä vaatiessa. Tähän nähden kärjäoikeuden sijaintipaikalla ei useimmissa tilanteissa olisi valittajan kannalta merkitystä. Tulevaisuudessa arvioitavaksi tulee lisäksi videoneuvottelun käyttöalan laajentaminen oikeudenkäymenneissä, mikä saattaa vähentää matkustamisen tarvetta myös asetuksen tarkoittamissa täytäntöönpanoa koskevissa valituksissa. Kaikkien asetuksen edellyttämien lainkäyttötoimien keskittäminen ensiasteessa Helsingin kärjäoikeuteen olisi myös selkeä ratkaisu.

Resurssien osalta Helsingin kärjäoikeus toteaa, että asetuksen edellyttämien tehtävien keskittäminen Helsingin kärjäoikeuteen tulee lisäämään kärjäoikeuden työmäärää nykyisestä. Lisätyötä aiheutunee erityisesti vakuudesta päättämisestä sekä turvaamismääräyksen tiedoksiantoon liittyvistä toimista. Koska asetusta sovelletaan ainoastaan rajat ylittäviin riita-asioihin, tapausmäärien voidaan olettaa jäävän suhteellisen vähäisiksi. Asiamäärien kehittymistä tulee kuitenkin seurata ja tarvittaessa osoittaa niiden käsittelyä varten tarpeelliset lisäresurssit.

Pirkanmaan kärjäoikeus pitää perusteltuna sitä, että asetuksessa tarkoitetut, tuomioistuimelle osoitetut hakemukset keskitetään Helsingin kärjäoikeuteen. Mietinnössä esitettyjen arvioiden perusteella asetuksessa tarkoitettuja hakemuksia saapuu kärjäoikeuden ratkaistavaksi suhteellisen vähän, mikä puoltaa asioiden ja osaamisen keskittämistä.

Pirkanmaan kärjäoikeus katsoo, että keskittäminen olisi perusteltua myös esitetysissä 15 §:ssä säädettyä ulosottomiehen ratkaisusta tehtävän muutoksenhaun osalta. Muutoksenhaku koskisi ulosottomiehen asetuksen 34 artiklan 1 kohdan sekä 35 artiklan 3 ja 4 kohdan oikeussuojakeinoista tekemiä ratkaisuja. Siten muutoksenhaku ulosottomiehen tällaiseen ratkaisuun tulisi ohjata Helsingin kärjäoikeuteen eikä mietinnössä ehdotetulla tavalla kaikille ulosottovalituksia ulosottokaaren 11 luvun 2 §:n 2 momentin nojalla käsitteleville tuomioistuimille. Mietinnössä esitetyt väliinmatkoihin ja kulkemiseen liittyvät perustelut eivät ole riittävän painavia syitä verrattuna asioiden ja osaamisen keskittämisestä saataviin hyötyihin.

Pirkanmaan kärjäoikeus toteaa lisäksi, että asetuksessa tarkoitettu tilivarojen turvaamismääräysmenettely voi tulla toteutettavaksi ennen kuin pääasia koskeva kante on vireillä, kanteen ollessa jo vireillä ja myös siinä vaiheessa, kun velkoja on jo saanut täytäntöönpanokelpoisen tuomion. Oikeusministeriössä on vireillä hanke, jossa selvitetään summaaristen asioiden siirtämistä kärjäoikeuksista ulosottoon. Pirkanmaan kärjäoikeus huomauttaa, että ulosottomiehen antama yksipuolinen tuomio ei voimassa olevan Bryssel I -asetuksen nojalla ole täytäntöönpanokelpoinen tuomio toisessa jäsenvaltiossa. Siten ulosottoviranomaisen antamalla yksipuolisella tuomiolla ei voi myöskään hakea velallisen toisessa jäsenvaltiossa olevien rahavarojen turvaamista nyt kysymyksessä olevan asetuksen nojalla.

Itä- ja Keski-Uudenmaan ulosottoviraston mukaan rajat ylittävissä täytäntöönpanossa on oletettavaa, että tiedoksianto voi olla keskimääräistä työläämpää. Tästä näkökulmasta on pidettävä hyvänä, että tiedoksiantomennettely on esityksessä kirjattu väljään muotoon.

Itä- ja Keski-Uudenmaan ulosottovirasto katsoo edelleen, että kansalliseen turvaamistoimimennettelyyn verrattuna eurooppalaisessa tilivarojen turvaamismennettelyssä lisähaasteensa tuo sen koordinointi, ettei täytäntöönpanna enempää varoja kuin on määrätty. Vastaava koordinoitintarve voi tulla, jos täytäntöönpanotoimia peruutetaan liiallisen täytäntöönpanon vuoksi. Tämän koordinoinnin selkeyttämiseksi saattaa olla perusteltua, että peruuttamisesta päättää kärjäoikeus.

Asetuksen 39 artiklassa käsitellään sivullisen oikeutta riitauttaa häntä koskeva turvaamistoimipäätös tai sen täytäntöönpano. Kansallisen täytäntöönpanon osalta esityksessä on mainittu, että riitautus tapahtuisi ulosottomiehelle tehtävällä ulosottovalituksella, joka ohjautuisi asianomaiselle kärjäoikeudelle ulosottokaaren 11 luvun säännösten mukaisesti. Itä- ja Keski-Uudenmaan ulosottovirasto toteaa, että Suomessa turvaamistoimien täytäntöönpanoon sovelletaan soveltuvin osin ulosmittausta

koskevia säännöksiä. Näin ollen kansallisessa turvaamistoimien täytäntöönpanossa voi tulla kyseeseen myös ulosottomiehen tekemä itseoikaisu. Itseoikaisun tekemisestä ulosottovalituksen yhteydessä säädetään ulosottokaaren 11 luvun 12 §:ssä. Mietinnössä olisi selvyiden vuoksi hyvä mainita erikseen, että selvissä tapauksissa ulosottomies voisi ratkaista asian itseoikaisuna ulosottokaaren 10 luvun 1 §:n mukaisesti. Jos kuitenkin asetuksesta tai muuten aiheutuisi, että ratkaisuväliltä täytäntöönpanon peruuttamisesta sivullisen väitteen johdosta kuuluisi vain tuomioistuimelle, tästä olisi selvyiden vuoksi hyvä mainita.

Finanssialan Keskusliitto (FK) kiinnittää huomiota pankin velvollisuuteen ilmoittaa turvaamismääräyksen toteuttamisesta viipymättä määräyksen antaneelle ulosottomiehelle. Velvollisuudesta säädetäisiin ehdotetussa 7 §:n 3 momentissa ja sen taustalla olisivat asetuksessa säädetyt tiukat määräajat. Säännöksen perustelujen mukaan pankki ja ulosottomies voisivat mahdollisuuksien mukaan sopia ilmoittamisvastasta, kun ulosottomiehen määräys turvaamismääräyksen toteuttamisesta toimitetaan pankille. FK katsoo, että tältä osin olisi hyvä etukäteen sopia tietyistä vakiomenettelyistä, koska eurooppalaisten turvaamismääräysten määrän arvioidaan jäävän vähäiseksi eikä kyse ole pankissakaan rutiiniasia. Etukäteen sovittu vakiomenettely helpottaisi pankissa sisäisen ohjeistuksen laatimista ja tehostaisi näin prosessia edelleen.

Suomen Yrittäjät ry suhtautuu asetuksen ja esitetyn lainsäädännön tavoitteisiin myönteisesti. Toimivien sisämarkkinoiden kannalta on ensiarvoisen tärkeää turvata velkojien asema rajat ylittävissä tilanteissa. Erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille mahdollisuudet hakea kansallisen lainsäädännön mukaisia turvaamistoimia toisessa jäsenvaltiossa ovat niistä aiheutuvien kustannusten kuten asianajo- ja käänöskulujen vuoksi rajalliset. Nämä seikat huomioon ottaen on erittäin toivottavaa, että asetuksen mukainen uusi menettely mahdollistaa kustannustehokkaamman, nopeamman ja juridisesti yksinkertaisemman menettelyn saatavien turvaamiseksi rajat ylittävissä tilanteissa. Toteutuessaan tämä tavoite voinee osaltaan vähentää suomalaisille yrityksille rajat ylittävästä kaupasta aiheutuvia riskejä ja luottotappioiden määrää. Tämä on omiaan hyödyttämään koko yhteiskunnan kehitystä.

Asetuksen ja esitetyn lainsäädännön myönteisistä tavoitteista huolimatta Suomen Yrittäjät korostaa, että kansallisten täytäntöönpanosäännösten valmistelussa ja asetuksen soveltamisessa tulisi kaikilta osin huolehtia tilvarojen turvaamismääräysmenettelyn kohteeksi joutuvien tahojen oikeusturvan toteutumisesta ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeiden varmistamisesta. Tilivaroihin kohdistuva turvaamistoimi on sen kohteeksi joutuvalle taholle erittäin ankara yksipuolinen seuraamus. Väärinkäytösten ehkäisemiseksi esimerkiksi oikeussuojakeinoja ja tiedoksiantoa koskevan kansallisen asetusta täydentävän sääntelyn tulisi mahdollisimman kattavasti turvata velallisen oikeussuoja. Tässä yhteydessä täytäntöönpanon kohteeksi joutuvan velallisen oikeus asettaa turvaamisen sijasta vakuus täytäntöönpanovaltion toimivaltaiselle viranomaiselle tulee turvata myös kansallisessa sääntelyssä.

Edellä mainitun osalta Suomen Yrittäjät pitää lakiehdotuksessa esitettyjä sääntelyratkaisuja perusteltuina. Suomen Yrittäjät kannattaa toimivallan keskittämistä Helsingin käräjäoikeuteen ja täytäntöönpanon osalta ulosottolaitokselle sekä sitä, että turvaamismääräyksen täytäntöönpano olisi mahdollisimman samankaltainen oikeudenkäymiskaaren 7 luvun mukaisten turvaamistoimien täytäntöönpanoon verrattuna. Tämä on perusteltua niin osapuolten oikeusturvan kuin toimeenpanon tehokkuuden ja viranomaisten resurssien näkökulmasta. Lisäksi velkojan vastuuta velallisen

vahingosta koskevan sääntelyn osalta Suomen Yrittäjät pitää kannatettavana oikeudenkäymiskaaren 7 luvun säännösten täydentävää soveltamista.

Suomen Yrittäjät katsoo edelleen, että suomalaisia toimijoita tulisi informoida uudesta menettelystä, jotta suomalaiset yritykset ja yksityishenkilöt voisivat mahdollisimman tehokkaasti hyödyntää sitä. Viranomaisten tulisi laatia kattava ohjeistus tilivarojen turvaamismenettelystä ja erityisesti sen täytäntöönpanosta ja täytäntöönpanosta vastaavista viranomaisista eri jäsenmaissa.

Suomen Asianajajaliitto katsoo, että mietinnössä on selkeästi vertailtu asetuksen säännöksiä voimassaolevaan kansalliseen lainsäädäntöön eli lähinnä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun turvaamistoimia koskeviin säännöksiin. Asianajajaliitto yhtyy työryhmän näkemykseen siitä, että suhteellisen vakiintuneeksi muodostunutta kansallisten turvaamistoimisäännöksiä tulkintakäytäntöä ja siihen liittyvää osaamista ja asiantuntemusta tulisi hyödyntää mahdollisuuksien mukaan myös asetuksen säännöksiä soveltamisessa.

Asianajajaliitto yhtyy myös työryhmän ehdotukseen siitä, että asetuksen mukaisten turvaamistoimien käsittely tulisi keskittää Helsingin käräjäoikeuteen, jossa jo ennestään on laajaa osaamista ja asiantuntemusta turvaamistoimiasioiden käsittelystä. Asianajajaliitto pitää myös hyvänä, että työryhmän mietinnössä tuodaan esille asetuksen mukaisten turvaamistomääräysten ja kotimaisen oikeudenkäymiskaaren 7 luvun saamistakavarikon väliset keskeiset erot esimerkiksi vaade-edellytyksen todennäköisyyteen ja määräyksen yksilöintiin liittyen (asetuksen mukaisessa määräyksessä turvattava omaisuus yksilöidään jo tuomioistuimen määräyksessä, kun taas kotimaisessa saamistakavarikossa tämä tapahtuu vasta täytäntöönpanovaiheessa).

Muun muassa nämä eroavaisuudet osoittavat Asianajajaliiton näkemyksen mukaan, että kotimaiset takavarikkomääräyksemme ovat asetuksen säännöksiä joustavammat ja tulevat siksi edelleen olemaan tärkeässä asemassa turvaamistomivaihtoehtoja harkittaessa. Asetuksen säännökset tullevat tässä toimimaan täydentävänä turvana ja niiden merkitys puolestaan tulee korostumaan Suomen ulkopuolella täytäntöön pantavissa turvaamistoimissa.

Suomen Kihlakunnanvoudit ry toteaa, että turvaamismääräysmenettelyjen määrän ennakoita perustellusti olevan vähäinen. Ulosottomiehelle asetuksen mukainen menettely merkitsee kuitenkin uutta asialajia ja osaksi uusia tehtäviä. Kysymyksessä on varsinaisen täytäntöönpanon kohteen eli tilivarojen yksinkertaisuudesta huolimatta poikkeusprosessi, jossa kihlakunnanvoudin rooli täytäntöönpanon johtajana ja lainopillisena asiantuntijana korostuu.

Suomen Kihlakunnanvoudit ry toteaa, että asetuksen mukainen tilitietojen hankkimista koskeva menettely (ehdotettu 14 §) on poikkeus ulosottooperusteen vaatimuksesta. Toiminnon luonteen vuoksi se kuitenkin kuuluisi selkeästi ulosottomiehelle. Mietinnössä on sivuttu Uljas-tietojärjestelmän soveltumattomuutta asetuksen mukaisten tiedustelujen tekemiseen. Ulosoton rakenneuudistuksen yhteydessä tapahtuvassa tietojärjestelmän kehittämisessä on selvítettävä ja huomioitava muun ohella asetuksen ja esimerkiksi EU-pakotteiden ja terrorismivarojen jäädyttämisestä aiheutuvat tietojärjestelmätarpeet.

Oikeussuojakeinoja (lakiehdotuksen 13 §, asetuksen 34 artiklan 1 kohta ja 35 artiklan 3 ja 4 kohta) koskevia päätöksiä koskeva ulosottomiehen toimivalta noudattaa Suomen Kihlakunnanvoudit ry:n mukaan attraktioperiaatetta. Asianosaisten kuulemisiin perustuvien perusteltujen päätösten tekeminen on osa kihlakunnanvoutien puoleetonta lainkäyttötehtävää. Muutoksenhaun tapahtuminen muiden täytäntöönpanoasioiden tapaan valittamalla ulosottovalitusasioita käsitteleviin käräjäoikeuksiin on oikea ratkaisu.

Mietinnössä ehdotetaan, että Valtakunnanvoudinvirasto voi ottaa vastaan asiakirjoja ja ohjata ne eteenpäin vastaavalle ulosottomiehelle. Kysymyksessä voi Suomen Kihlakunnanvoudit ry:n mukaan olla vain asiakirjojen toimittaminen. Ulosottomiehellä tulee jatkossakin olla toimivalta suorittaa vastaavan ulosottomiehen määräytymistä koskeva harkinta ja tehdä itse sitä koskevat ratkaisut (UK 3:14 ja 3:15). Tarve käsitellä englanninkielisiä oikeudellisia asiakirjoja korostaa menettelyn luonnetta poikkeusprosessina ja kihlakunnanvoudin roolia.

Mietinnössä todetulla tavalla uusi toiminto edellyttää koulutusta. Suomen Kihlakunnanvoudit ry katsoo, että uuden tehtävän aiheuttamaa työmäärän lisäystä tulee seurata ja sen johdosta on tarvittaessa ryhdyttävä toimenpiteisiin.

Professori Tuula Linna pitää tilivarojen turvaamismääräysten käsittelyn keskittämistä Helsingin käräjäoikeuteen perusteltuna, koska kyseessä on erityisosaamista koskeva asiaryhmä, jossa lisäksi saatetaan joutua toimimaan hyvinkin nopeasti. Olisi kuitenkin tärkeää, että Helsingin käräjäoikeudessa rotaatio ei olisi näissä asioissa kovin nopea, jotta vastuutuomarille ehtisi kertyä kokemusta.

Asetusta koskevassa tuomarikoulutuksessa Helsingin käräjäoikeuden tuomareille tulee Linnan mukaan korostaa sitä, että kynnys tilivarojen turvaamiseen ei ole sama kuin kansallisissa OK 7 luvun mukaisissa turvaamistoimissa. Koska asetuksen mukaiset oikeussuojajärjestelmät eivät ole yhtä ankaria hakijaan nähden, tämän tulee heijastua myöntämiskynnyksessä. Kuten mietinnössä on todettu, ongelmallinen tilanne saattaa syntyä siitä, että pankkitili sijaitsee muussa valtiossa, jossa noudatettavan lain mukaan hakijan vastuu on tuntuvasti lievempi kuin Suomessa.

Linna pitää vakuutta koskevaa kysymystä hyvin ratkaistuna, vaikka se johtaa kaksiportaiseen järjestelmään: Suomessa järjestelmä on rakennettu niin, että vakuudet (hakijavakuus ja velallisen torjuntavakuus) asetetaan turvaamistoimiasioissa ulosottomiehille, joilla on kokemusta niiden arvioinnista ja säilyttämisestä. Mietinnössä todetaan, ettei ulosottomies voi vaatia uutta vakuutta velkojalta. Ehkä voitaisiin kuitenkin katsoa, että käräjäoikeuden päätöksen puitteissa ulosottomiehen tulee pitää huolta siitä, ettei vakuuden arvo alene. Jos niin käy, ulosottomiehen tulisi voida pyytää lisävakuutta. Tällöin kyseessä ei ole lisävakuus siinä merkityksessä, että vakuuden määrää olisi nostettu, vaan se, ettei vakuuden määrä alentuisi. Tietenkin asetuksen sanamuodon mukaisempaa on, että tässä tilanteessa ulosottomies saattaa vakuuden täydentämisasian käräjäoikeuden päätettäväksi.

Mietinnön sivulla 30 todetaan, että asiakirjat voitaisiin toimittaa UK 3:14:n mukaisesti määräytyvälle ulosottomiehelle tai Valtakunnanvoudinvirastolle. Sivulla 58 todetaan, että ulkomaisen tuomioistuimen tai velkojan voi olla hankalaa selvittää vastaavaa ulosottomiestä. Linna toteaa, että Suomessa on valtakunnallinen ulosottoasian vireilepanojärjestelmä, joten myös puheena olevat asiakirjat voi jättää mille tahansa paikalliselle ulosottoviranomaiselle, josta asiakirjat ohjataan vastaavalle ulosottomiehelle. Järjestelmä on hallinnollisesti mahdollista järjestää myös esimerkiksi niin, että

ulkomaiset hakemukset ohjataan Helsingin ulosottovirastoon, joka toimittaa hakemuksen vastaavalle ulosottomiehelle.

Lain 4 §:n 2 momentti voitaisiinkin Linnan mukaan muotoilla seuraavasti:

Pyynnöt tilitietojen hankkimisesta toimitetaan Suomessa jollekin paikalliselle ulosottoviranomaiselle tai Valtakunnanvoudinvirastolle, jotka toimittavat pyynnön edelleen ulosottokaaren 3 luvun 14 §:ssä tarkoitetulle vastaavalle ulosottomiehelle.

Myös 7 §:n 2 momentti voitaisiin muotoilla samalla tavalla.

Toisin kuin Bryssel I -asetuksessa, tilivarojen turvaamista koskeva *ex parte* annettu määräys voidaan panna täytäntöön ennen tiedoksiantoa. Linna katsoo, että ulosottomiesten koulutuksessa tulee korostaa nopeaa tiedoksiantoa toimen jälkeen. Koulutuksessa on syytä tuoda esiin myös se, että tilivarojen turvaaminen on siinä mielessä normaali turvaamistoimi, ettei se mene ulosmittausten edelle.

Oikeussuojajärjestelmää pitäisi Linnan mielestä vielä pohtia. Jos oikeussuojaa pyydetään samalta ulosottoviranomaiselta, joka on huolehtinut täytäntöönpanosta, kyseessä on asiallisesti itseoikaisupyyntö. Selkeämpi ja järjestelmän perusteiden mukainen ratkaisu olisi, että ensi vaiheessa oikaisupyyntö ohjattaisiin ulosottomiehelle, joka voisi tehdä itseoikaisun. Jos itseoikaisua ei tehtäisi, asia siirrettäisiin tuomioistuimeen. Mahdollista olisi myös poimia asetuksesta ne kohdat, joissa itseoikaisu on mahdollinen ja säätää, että muissa asioissa (jotka siis ovat "vieraita" oikeussuojaperusteita ulosoton näkökulmasta) asia tulisi suoraan siirtää ulosotosta käräjäoikeuteen. Asioita tulee muutoksenhakuun todennäköisesti varsin vähän.

Mietinnön sivulla 71 pohditaan mahdollisuutta keskittää täytäntöönpano. Linna toteaa, että keskittämisessä olisi se ongelma, että saman velallisen ulosottoasioita olisi vireillä useissa paikoissa. Liikaperinnän vaara olisi ilmeinen, samaten erottamisedusta huolehtiminen vaikeutuisi. Asian koordinoinnista eri piirien kesken aiheutuisi kustannuksia. Näin ollen parempi ratkaisu on se, että tämäkin asiaryhmä kuuluu normaaliin tapaan vastaavalle ulosottomiehelle.

OIKEUSMINISTERIÖ JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7105
ISBN 978-952-259-484-6 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.oikeusministerio.fi